

Psychose zonder grenzen

Nascholing netwerk psychose

14 mrt 2024

Dr. Els van der Ven
Universitair Hoofddocent, VU Amsterdam
GZ-psycholoog, ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum

Overzicht

1. Psychose & migratie in Europa
2. Psychose onder groepen in de VS
3. Vroege interventie: gelijke kansen?
4. Conclusie & implicaties

Achtergrond: de Haagse incidentiestudie

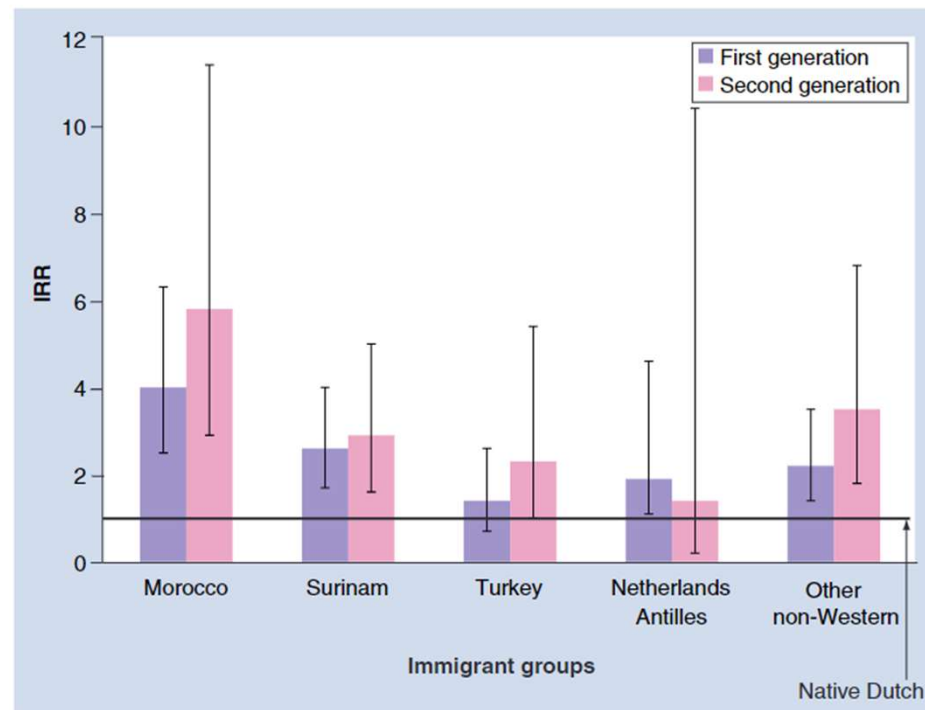

Figure 1. Incidence of psychotic disorders among immigrant groups in The Hague, The Netherlands, compared with native Dutch.

IRR: Incidence rate ratio.

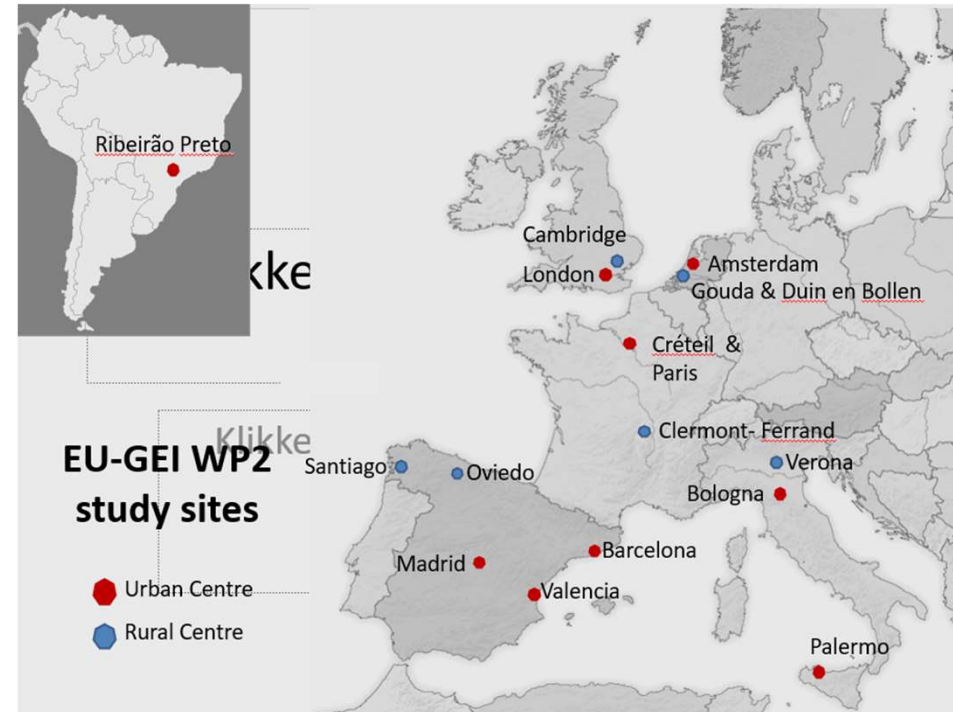
Achtergrond: EU-GEI onderzoek

Inclusiecriteria:

- Woonachtig in één van de inclusiegebieden
- Leeftijd 18-64
- Eerste contact met GGZ vanwege een nog onbehandelde psychose

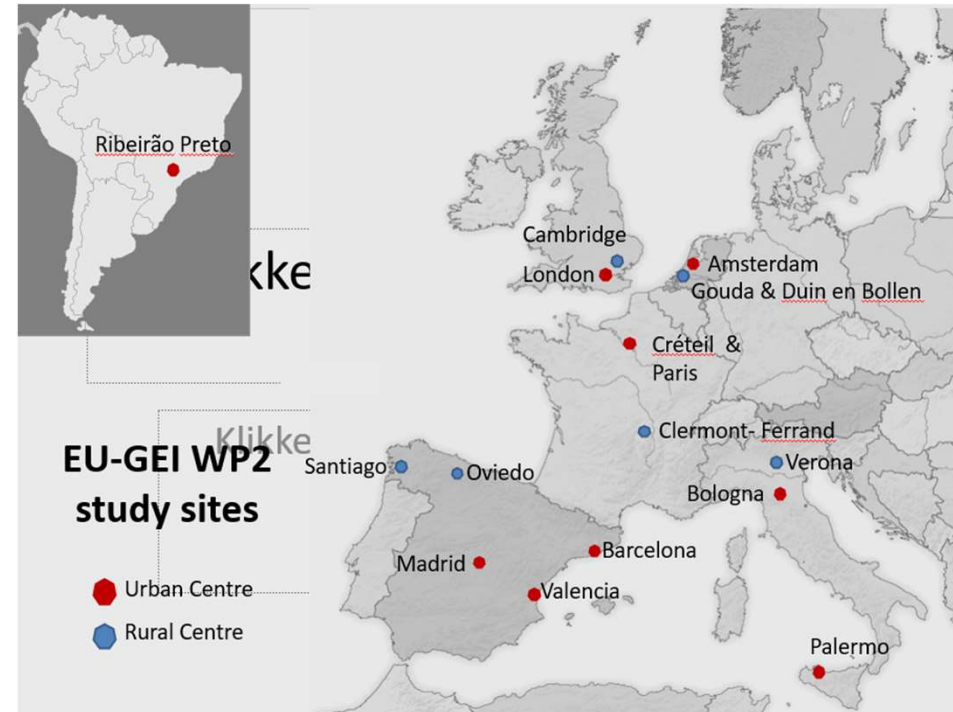
Inclusieperiode 2010 – 2013

OPCRIT onderzoeksdiagnose (ICD10: F20-33):
non-affectieve psychose (F20-29) en affectieve
psychose (F30-33).

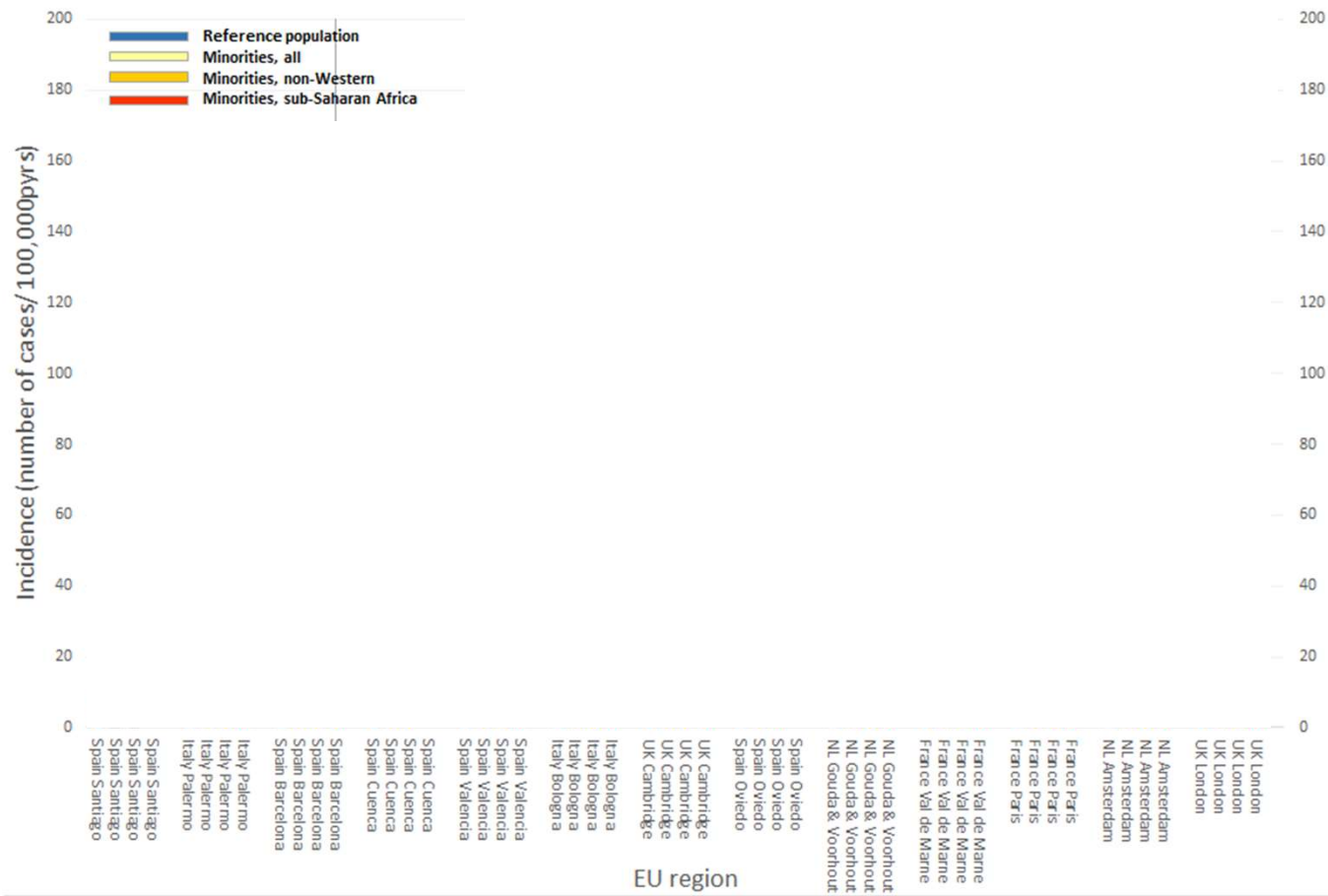
Onderzoeksvragen

- Is het relatief risico op psychose verhoogd onder mensen met een migratieachtergrond?
- Zijn er verschillen in relatief risico tussen sites?
- Wat is de rol van land van oorsprong/etnische achtergrond?

Subsaharisch Afrika, andere “niet-Westerse” en “Westerse” etnische minderheidsgroepen

Resultaten EU-GEI onderzoek

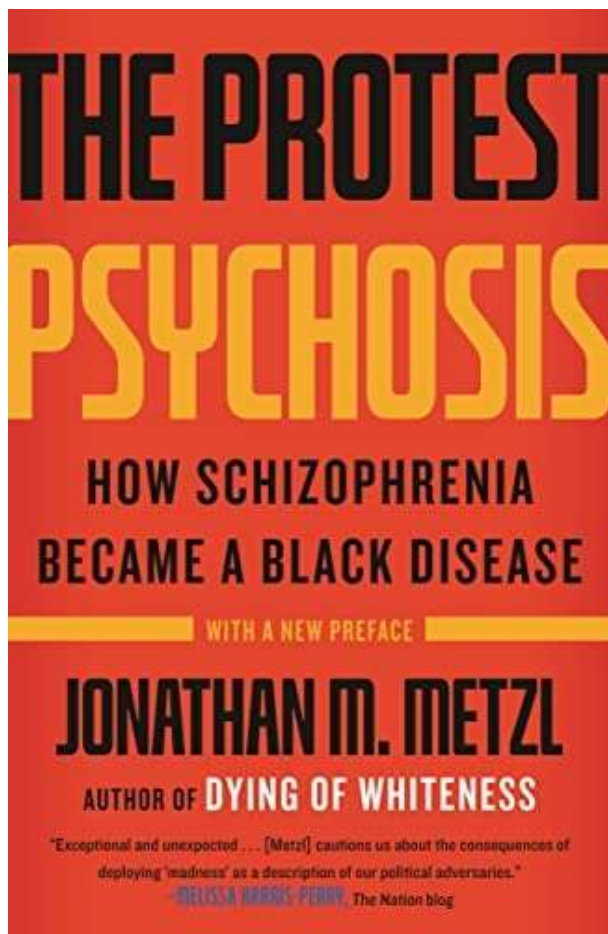
Termorshuizen*, van der Ven* et al., Psychol Med, 2021

Psychose onder groepen in de VS: waarom de VS?

- Veel gemarginaliseerde groepen zonder migratieachtergrond
- Enorme kloof tussen witte Amerikanen, Latino's, zwarte en Aziatische Amerikanen
- Traumatische geschiedenis: slavernij, oppressie, segregatie (Jim Crow-wetten)
- Risico op dodelijk politiegeweld: 100 per 100,000 voor zwarte Amerikanen vs 39 per 100,000 voor witte Amerikanen

De geschiedenis van schizofrenie in de VS

Assaultive and belligerent?

Cooperation often begins with HALDOL® (haloperidol)

a first choice for starting therapy

Acts promptly to control aggressive, assaultive behavior

Several studies have reported the rapid effectiveness of HALDOL (haloperidol) in controlling aggressive and dangerously "unstable" behavior. "Even the number of violent assaults sustained by a group of criminal subjects 'treated' to maximum doses of phenothiazines" was reduced substantially during treatment with HALDOL. "Optimum control can be achieved rapidly, frequently within a few hours when the intramuscular form used for initial control of acutely treated psychotic states."

Usually leaves patients relatively alert and responsive

Although some instances of drowsiness have been observed, marked sedation with HALDOL (haloperidol) is rare. In a report on a study with criminal psychotics the investigator states: "The patients remained alert and were amenable to psychotherapeutic intervention." Another investigator reports that HALDOL "normalizes" behavior and produces a sensitivity to the environment that allows more effective use of the social milieu and the therapeutic community."

Reduces risk of serious adverse reactions

HALDOL (haloperidol), a butyrophenone, avoids or minimizes many of the problems associated with the phenothiazines. Hypertension is rare and severe orthostatic hypotension has not been reported. There is also less likelihood of adverse reactions such as liver damage, ocular changes, serious hematologic reactions and skin rashes. The most frequent side effects of HALDOL (haloperidol)—extrapyramidal symptoms—are usually discretized and readily controlled.

References: 1. Durkin, M.B. The New York Times, 12/31/1973. 2. Metz, J.L., and Olson, C.H. Psychopharmacology, 4: 391-400, 1971. 3. Greene, M.L., and Abelson, E.J. Paper presented at the Annual Psychopharmacology Meeting, N.Y., Nov. 17-18, 1972. 4. Metzler, J.M. The New York Times, 11/16/1974. 5. Sargent, J.E.C. Can. Med. Assoc. J. 111: 687-1974.

For information relating to Indications, Contraindications, Warnings, Precautions and Adverse Reactions, please turn page.

© 1974 Laboratories, Inc.

Meest robuuste studies?

Published by Oxford University Press on behalf of the International Epidemiological Association
© The Author 2007; all rights reserved. Advance Access publication 2 April 2007

International Journal of Epidemiology 2007;36:751–758
doi:10.1093/ije/dym041

SPECIAL THEME: MENTAL HEALTH

Race and risk of schizophrenia in a US birth cohort: another example of health disparity?

Michaeline Bresnahan,^{1,2,*} Melissa D Begg,³ Alan Brown,^{1,2,4} Catherine Schaefer,⁵ Nancy Sohler,⁶ Beverly Insel,¹ Leah Vella⁷ and Ezra Susser^{1,2,4}

Inequalities in the Incidence of Psychotic Disorders Among Racial and Ethnic Groups

Winston Chung, M.D., Sheng-Fang Jiang, M.S., Michael P. Milham, M.D., Ph.D., Kathleen R. Merikangas, Ph.D., Diana Paksarian, M.P.H., Ph.D.

Am J Psychiatry 180:11, November 2023

- Cohortonderzoeken van verzekerden (Kaiser Permanente NC)
- ~2-maal verhoogd risico op scz onder zwarte vs witte verzekerden
- Native American ook verhoogd, Aziatische Amerikanen juist verlaagd

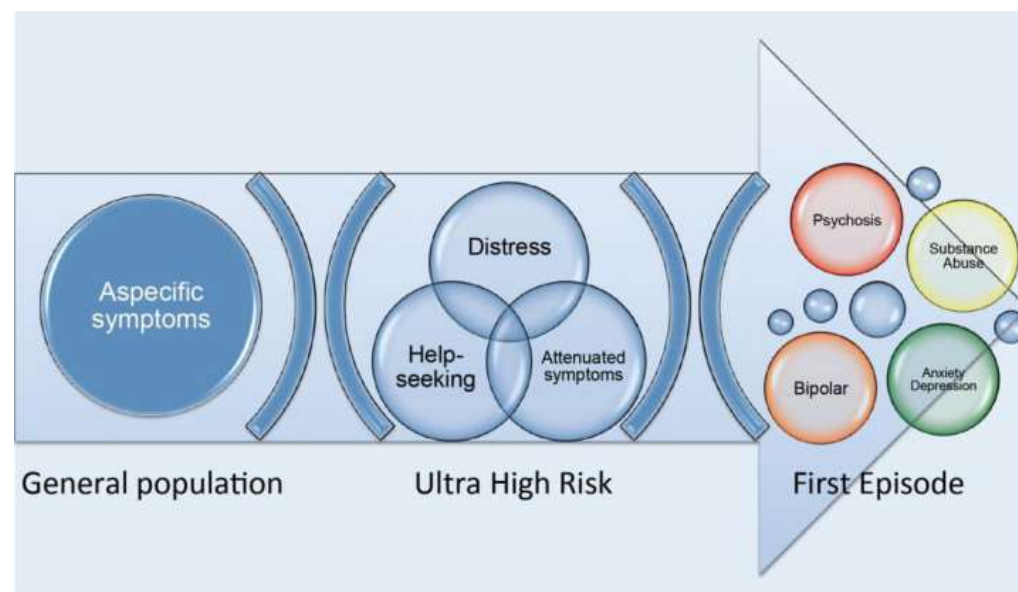
Schizofrenie onder zwarte Amerikanen: hoe kunnen we het meten?

- Vermogenskloof → impact op beschikbaarheid van middelen en zorg
- Wantrouwen richting het zorgsysteem
- Overdiagnose in zwarte Amerikanen en Latino's:
  - Misinterpretatie van spirituele gedachten en culturele gebruiken
  - Gezond wantrouwen
  - Minder stemmingsstoornissen

Systematische review & meta-analyse

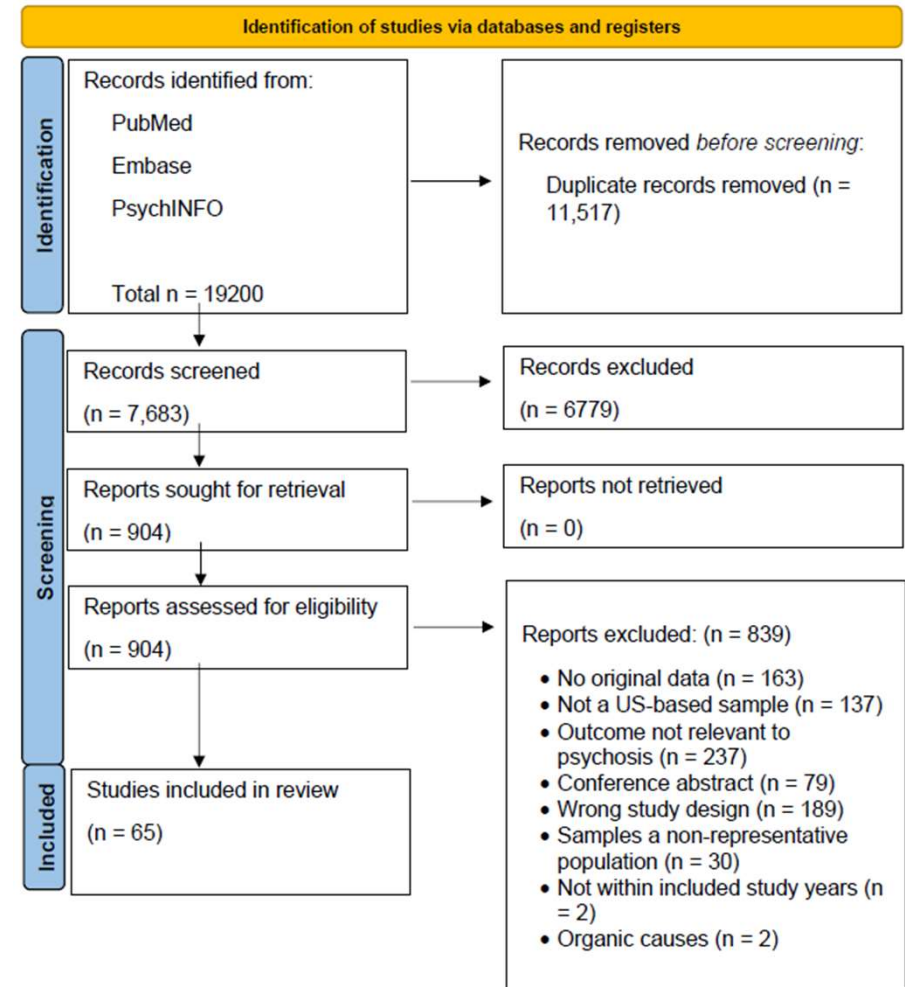
Wat zijn de verschillen tussen Aziatische Amerikanen, Latino's, witte, zwarte Amerikanen en de "overige groep" in:

- Het risico op schizofrenie en andere psychotische stoornissen
- Het risico op psychotische symptomen

Inclusiecriteria

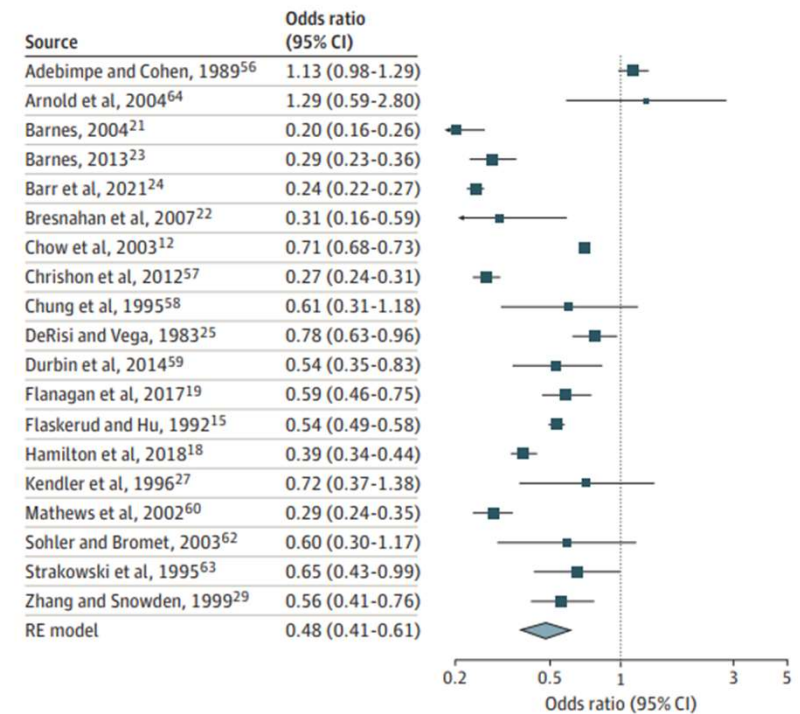
- Observationale onderzoeken uit de VS
- Tenminste 2 groepen (Aziatisch, zwarte Amerikanen, Latinx, witte Amerikanen, “Overig”)
- Uitkomsten op psychose spectrum:
  - (a) Schizofrenie (en andere psychotische stoornissen);
  - (b) Psychotische symptomen in algemene populatie steekproeven
- Geschikt voor meta-analyse: ongecorrigeerde odds ratio voor scz, verschil in effectmaat voor psychotische symptomen

Resultaten

- 12 uit 18 onderzoeken vinden hoger risico scz diagnoses onder zwarte vs witte Amerikanen
- In de meeste onderzoeken hadden Latino's/Latina's gelijk of lager risico op scz diagnoses dan witte personen

Figure 1. Forest Plot on Risk of Schizophrenia Among Black and White Individuals

Resultaten voor diagnose

Table 1. Meta-Analytic Results of Epidemiological Studies on the Association Between Ethnoracial Group and Risk of Schizophrenia in the US

Ethnoracial group	Reference group				
	Asian	Black	Latinx	Other	White
Asian					
Black					
Latinx					
Other ^d					
White					

Abbreviations: *k*, number of estimates; NA, not applicable; OR, odds ratio.

^a Pooled unadjusted odds ratio with 95% CIs.

^b Measure of heterogeneity; all values were statistically significant.

^c Odds ratio is significant at the .01 level (2-tailed).

^d Other ethnoracial group includes American Indian or Alaska Native, multiracial, and Native Hawaiian or Other Pacific Islander individuals.

Psychotische symptomen en ervaringen

Table 3. Meta-Analytic Results of Epidemiological Studies Examining the Association Between Ethnoracial Group and Risk of Psychotic Experiences in the US

Subgroup meta-analyses

Outcome, setting	Schizophrenia		Psychotic symptoms and experiences		
	Inpatient	Outpatient and mixed setting	Community	College	Clinical
Black vs White					
Black vs Latinx					
Black vs Asian					
Black vs other ^d					
Latinx vs White					
Latinx vs Asian					
Latinx vs other					
Asian vs White					
Asian vs other					
White vs other					

Abbreviations: *k*, number of estimates; NA, not applicable; OR, odds ratio.

^a $P < .001$.

^b $P < .01$.

^c $P < .05$.

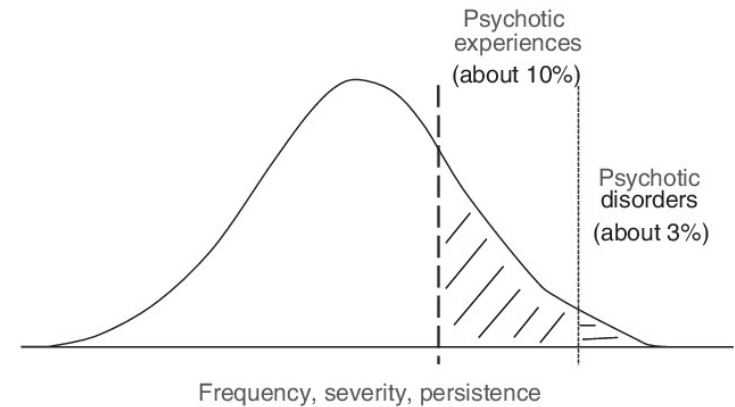
^d Other ethnoracial group includes American Indian or Alaska Native, multiracial, and Native Hawaiian or Other Pacific Islander individuals.

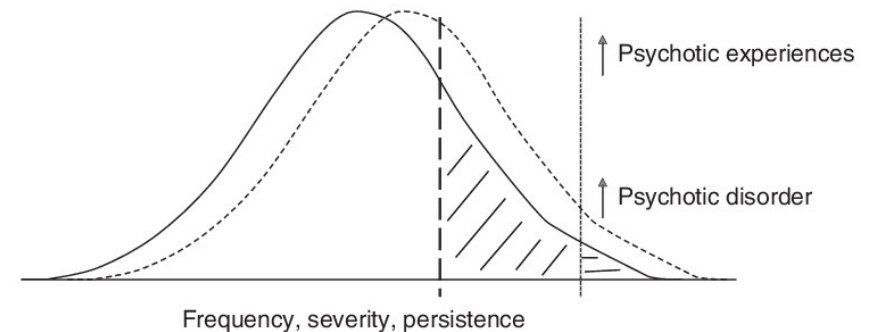
Conclusies

- Verschillen in meerdere psychose-gerelateerde uitkomsten
- Niet alleen op niveau van diagnoses
- Onwaarschijnlijk het gevolg van alleen misdiagnose
- Mogelijk een verschuiving van het continuüm

General population

Minority ethnic groups

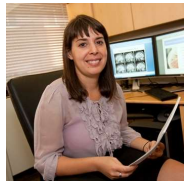
Hypothetisch model

.....
fundamental cause
.....

.....
multilevel exposures
.....

.....
potential mediating mechanisms
.....

Extended psychosis phenotype

Fundamental cause theory

- Persistierende associatie tussen SES en mortaliteit
- Hogere SES helpt mensen om risico's te vermijden en vergroot beschermende invloeden door kennis, geld, macht, prestige en sociale connecties
- Geen impact op “outcome” door interventie op mediërend mechanisme
- Structureel racisme = fundamentele oorzaak van ongelijkheid in gezondheid

fundamental cause

multilevel exposures

potential mediating me

Extended psychosis phenotype

Structureel racisme

Alle manieren waarop samenlevingen racisme voeden door systematisch groepen uit te sluiten van huisvesting, onderwijs, werk... deze patronen en praktijken versterken discriminatoire overtuigingen, waarden en de verdeling van middelen”

Multilevel factoren

Buurtfactoren:

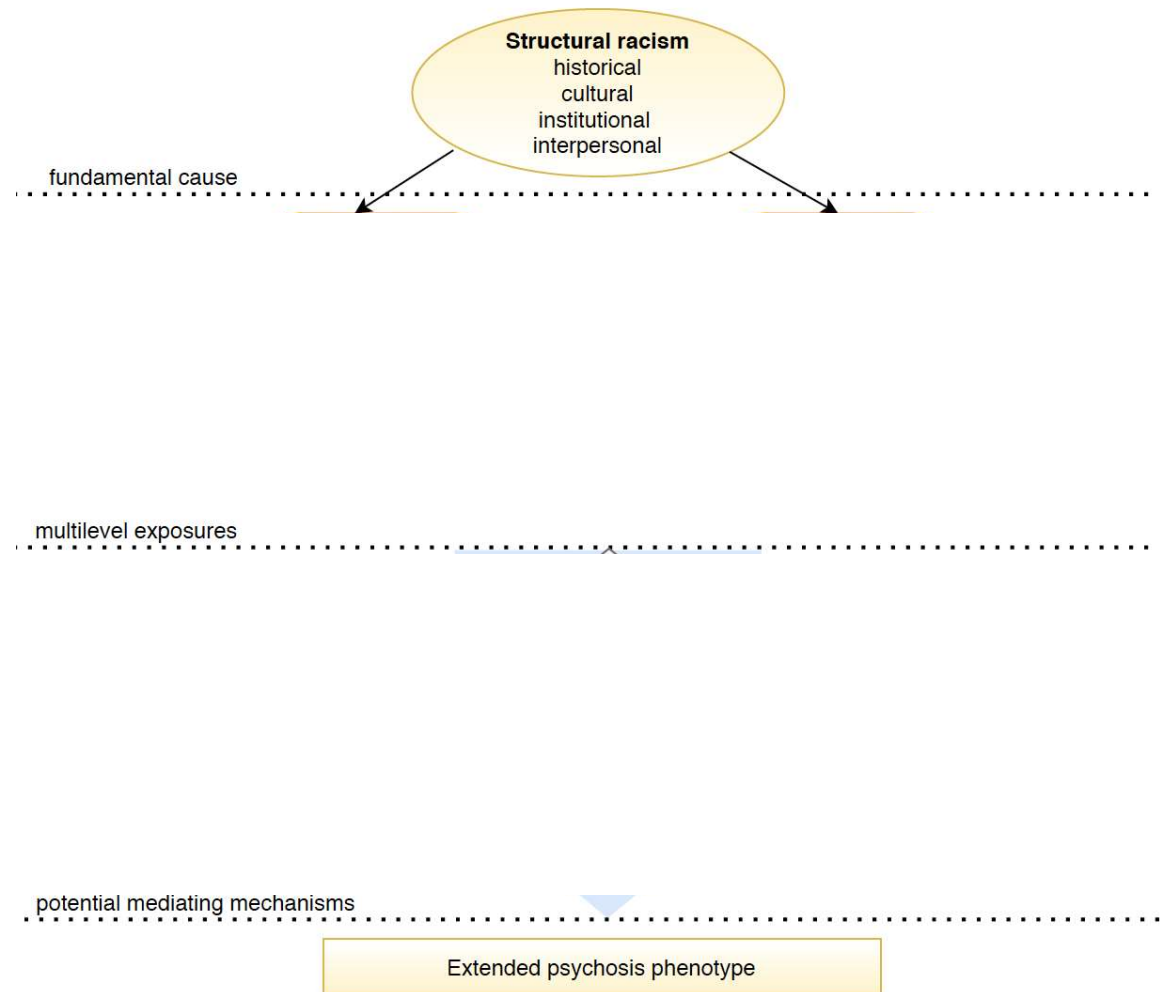
- Toegang tot middelen (gezond eten, hoog-kwaliteit water, onderwijs)
- Buurtcohesie
- Residentiële stabiliteit

Sociale achterstand

- Trauma en stressoren
- Dosis-responsrelatie
- Discriminatie

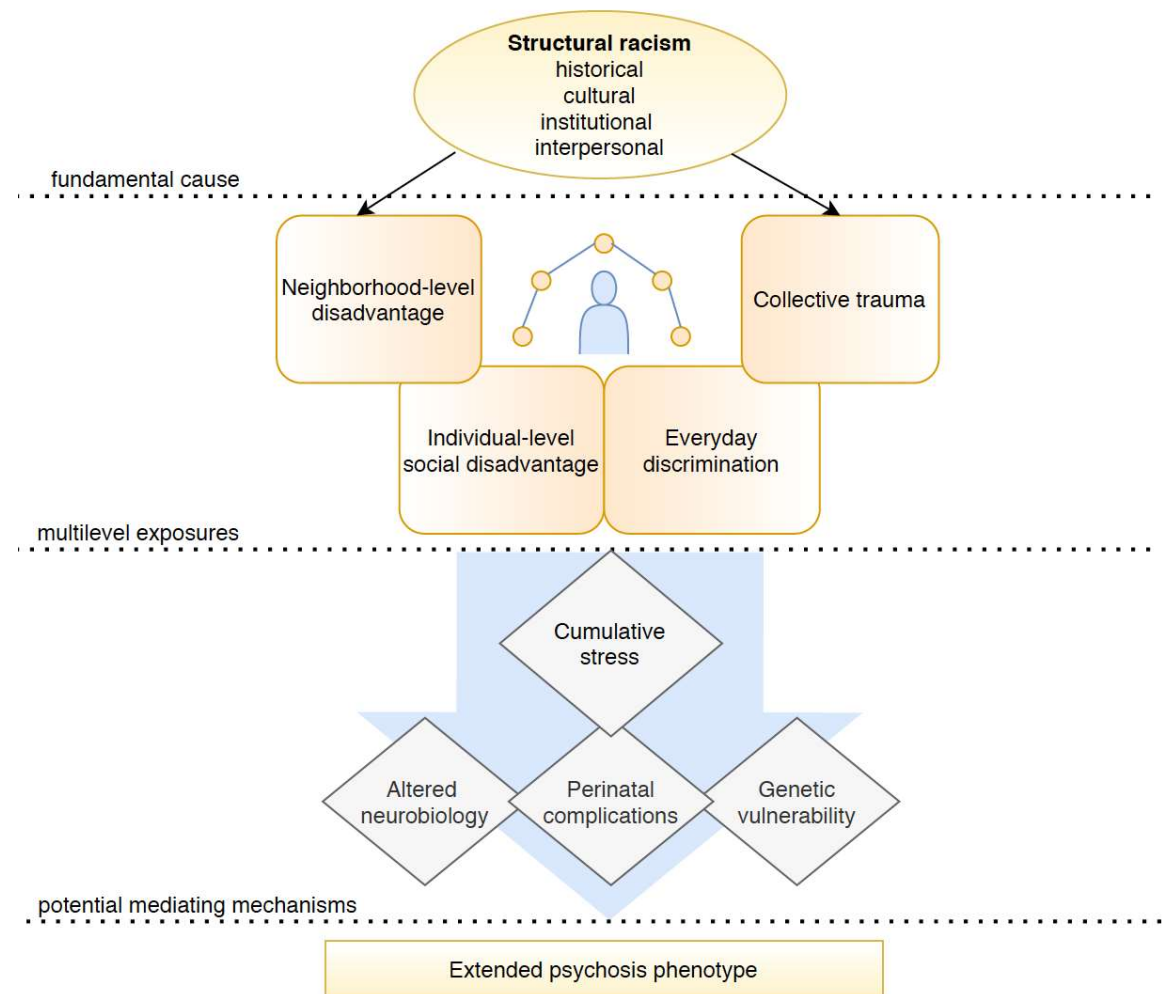
Collectief trauma

- Politiegeweld
- Massale opsluiting

Mediërende mechanismen

- Hoge prevalentie van pre- en post-partum complicaties
- Omgevingsinvloeden (e.g. milieuvervuiling) → cortisol, ontstekingen, stresshormonen
- Cognitieve mechanismen (cognitieve bias)
- Chronische activatie van het stress-systeem

Gevoelig onderwerp

- Stigmatiserende conditie associëren met een bepaalde groep?
- Geen bewijs voor genetisch verschil
- Bias blijft op de loer liggen (selectiebias / diagnostische bias)
- Mogelijk ook gevolg van structureel racisme

Hoe zit het met behandeling?

Schizophrenia Bulletin vol. 36 no. 4 pp. 688–701, 2010
doi:10.1093/schbul/sbn137
Advance Access publication on November 5 2008

BRITISH JOURNAL OF PSYCHIATRY (2005), 186, 290–296

Ethnic Diversity

Pathways to care and ethnicity.

S. Archie^{2,3}, N. Akhtar-
A. Malla^{6,7}, P. Rov^{8,9}

2: Source of referral and help-seeking

Report from the ÆSOP study[†]

C. MORGAN, R. MALLET, G.
P. FEARON, P. DAZZAN, J. BC
R. MURRAY, P. JONES, T. CRAI

Pathways to Care for African Americans With Early Psychosis

Orlena B. Merritt-Davis, M.D.
Matcheri S. Keshavan, M.D.

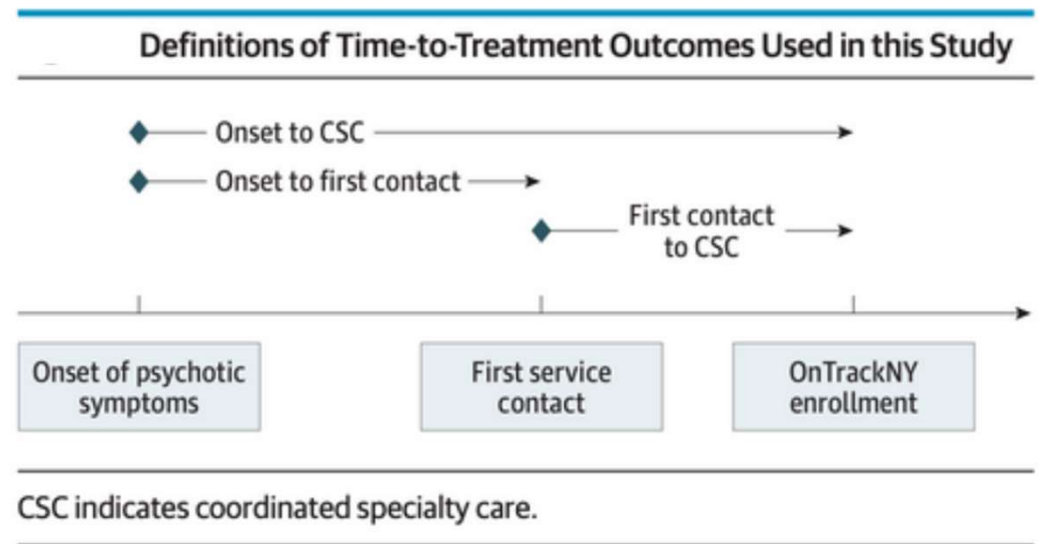

Focus op 1 variabele?

Meerdere factoren die sociale positie bepalen, zoals etniciteit, migratiestatus, geslacht en woonsituatie

Hoe bepalen deze factoren, icm symptomen:

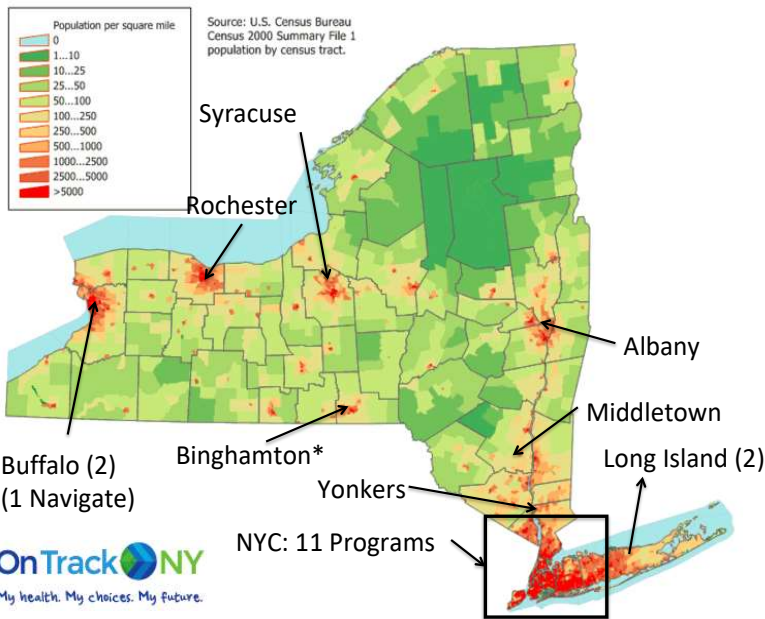
- tijd tot eerste contact
- tijd tot specialistische eerste psychosezorg

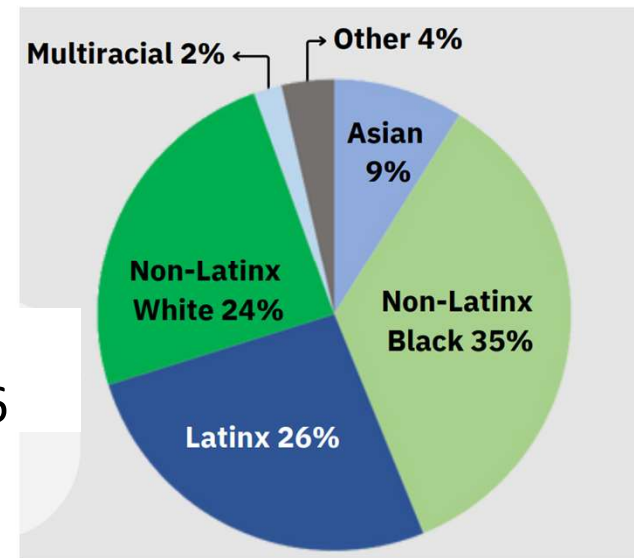
About OnTrack

An Innovative Mental Health Treatment Program

OnTrackNY is a mental health treatment program that **empowers young people to make meaning of their experiences and to pursue their goals for school, work, and relationships.** We support the well-being of young people across New York State who are impacted by unexpected changes in their thinking and perceptions. **Equity, inclusion, rapid access, and self-determination.**

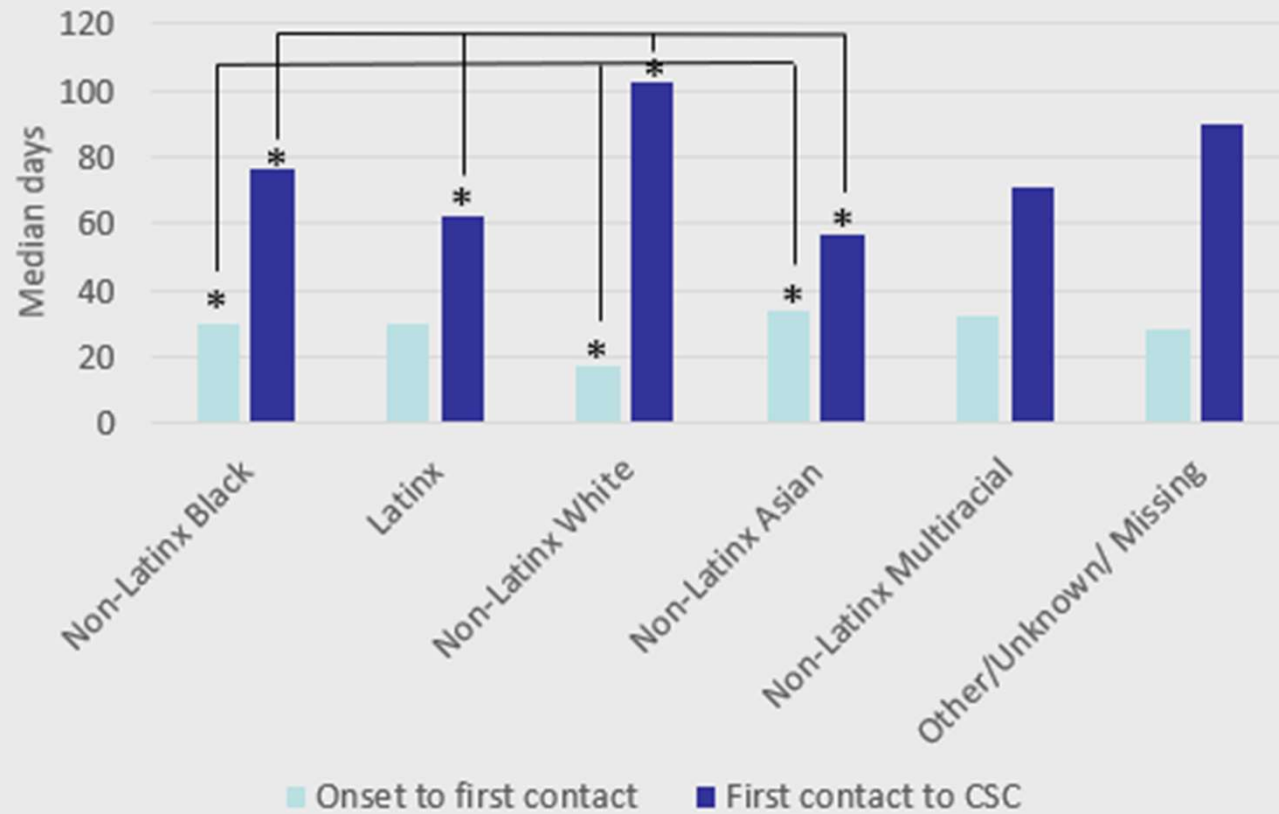

N=1726

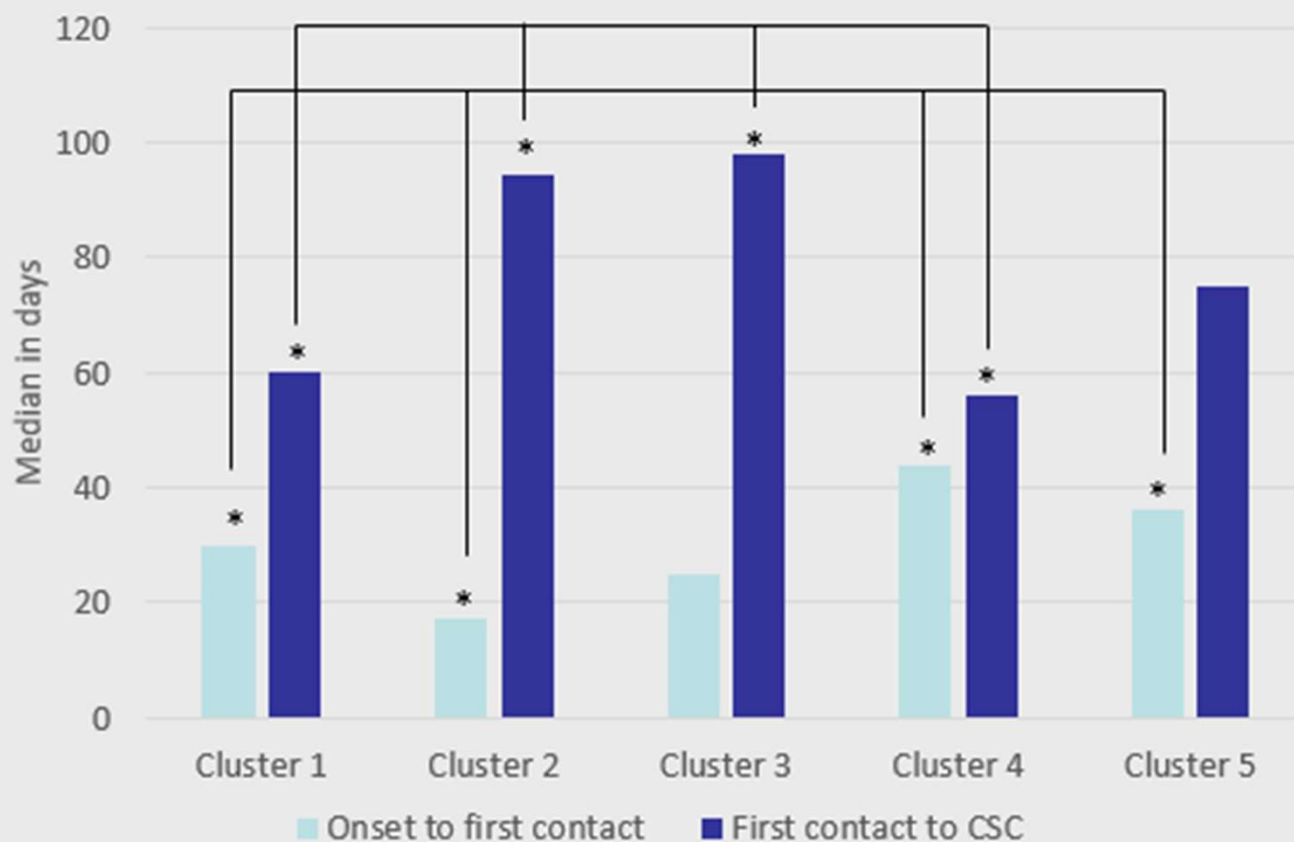

Clusters

Time-to-treatment outcomes by ethnoracial group are shown in Figure 2:

“Intersectionele” clusters

Cluster 1 (n=597, 34.6%): “veel minderheden, ziekenhuisopname, positieve symptomen”

Cluster 2 (n=421, 24.4%): “vooral witte Amerikanen, buiten de metropool, meer economisch bevoorrecht”

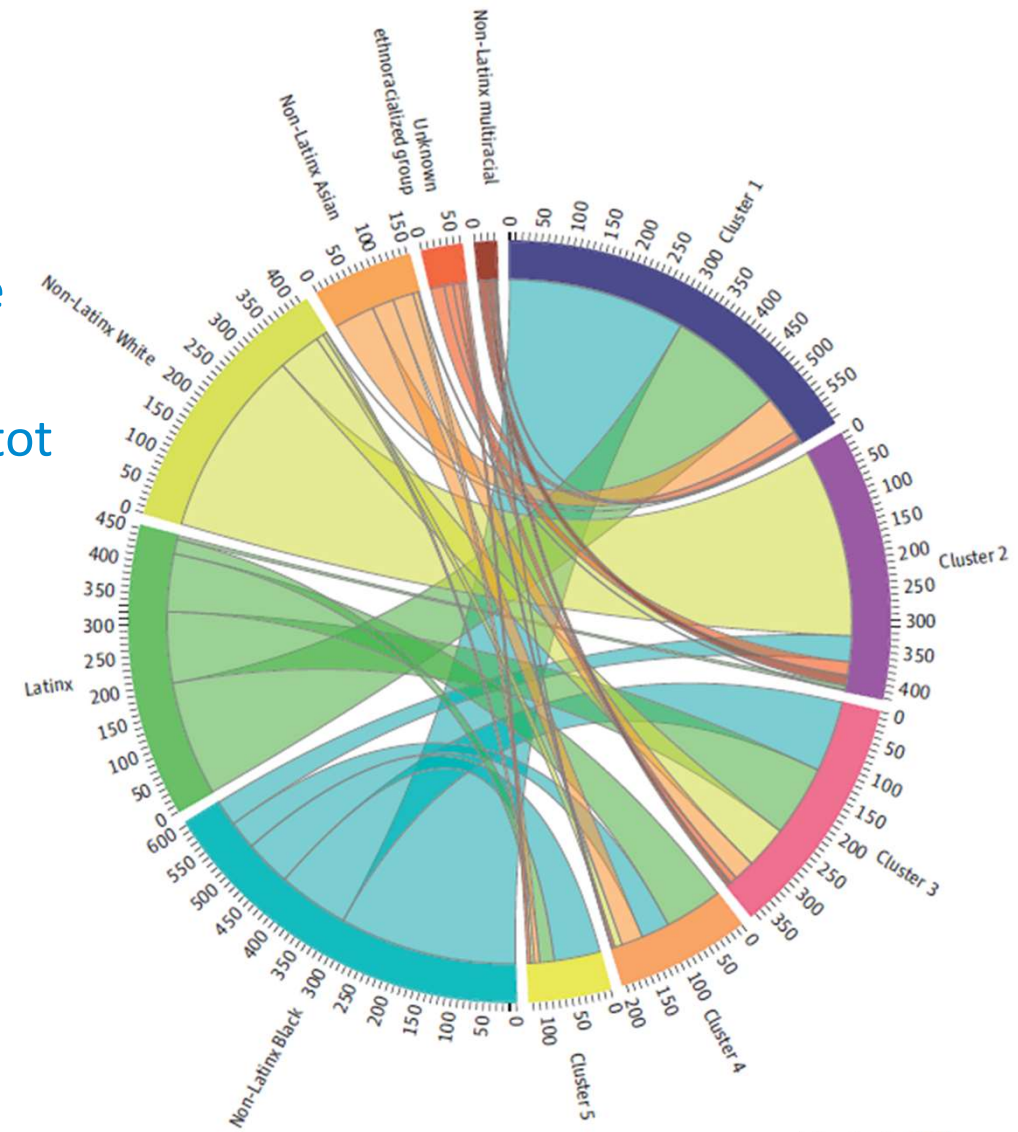
Cluster 3 (n=377, 21.8%): “jongste groep, via crisisdienst zonder opname”

Cluster 4 (n= 205, 11.9%): “vooral Aziatische en Latinx groep, depressie en psychotische symptomen”

Cluster 5 (n=126, 7.3%): “voornamelijk zwarte Amerikanen, structureel achtergesteld”

Discussie

- Meerdere factoren relevant voor de duur van de route naar zorg
- Tegengestelde patronen voor duur tot eerste zorgcontact en duur tot specialistische zorg
- Relatieve korte duur tot zorg in OnTrackNY

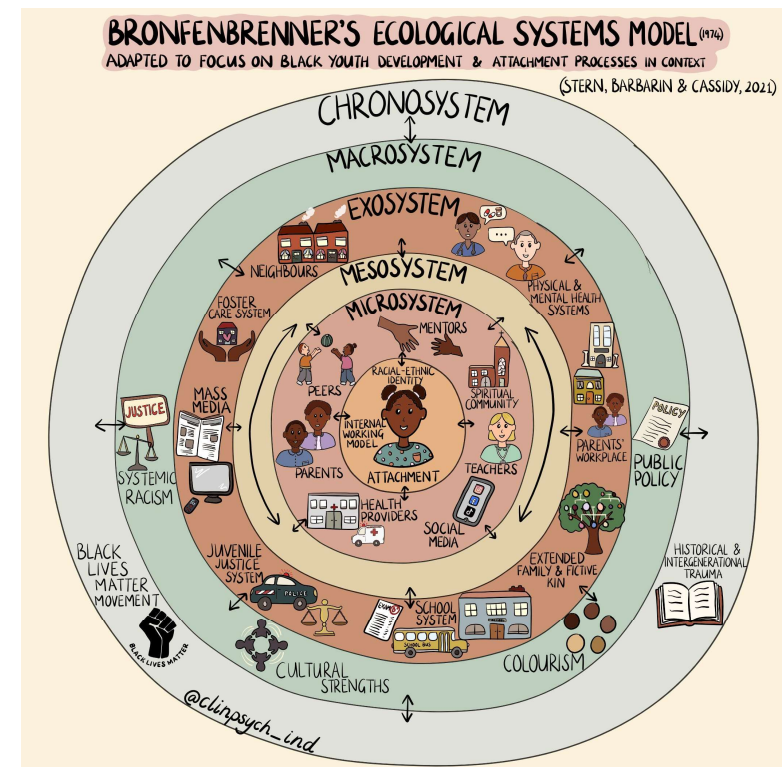
Conclusie

- Variatie in risico en route naar zorg tussen groepen
- Gelijkenissen tussen onderzoek in Europa en de VS
- Zinvol om naar meerdere factoren te kijken die sociale positie bepalen
- Structureel racisme biedt een spaarzaam verklaringsmodel

Aanbevelingen

- Gebruik cultuur-sensitieve instrumenten, zoals cultural formulation interview
- “Cultural trauma” als specifiek behandeldoel
- Meer onderzoek naar de epidemiologie van psychose onder minderheden en effectiviteit van interventies
- Meer begrip over onderliggende mechanismen, o.a. tav structureel racisme

Vragen?

e.m.a.vander.ven@vu.nl

Societal Context of Psychotic Experience (SCOPE) Workgroup

Deidre M. Anglin
Els van der Ven
Peter Bachman
Tara A. Niendam
Lauren M. Ellman
Jordan DeVylder
Sabrina Ereshefsky
Mallory J. Klaunig
Rebecca Grattan
Sarah Hope Lincoln
Miranda A. Bridgwater
Griffin Thayer
Christie W. Musket
Jason Schiffman

Julia F. Benner
Eva Velthorst
Giada Tripoli
Hannah E. Jongsma
Charlotte Gayer-Anderson
Ilaria Tarricone
Paulo Rossi Menezes
Christina Marta Del-Ben
Celso Arango
Antonio Lasalvia
Domenico Berardi
Caterina La Cascia
Julio Bobes
Miguel Bernardo
Julio Sanjuán
Jose Luis Santos
Manuel Arrojo
Lieuwe de Haan
Andrea Tortelli
Andrei Szöke
Robin M. Murray
Bart P. Rutten
Jim van Os
Craig Morgan
Peter B. Jones
James B. Kirkbride

EU-GEI WP2

Discussie

- In hoeverre is dit verhaal herkenbaar voor de Nederlandse context?
- In hoeverre speelt cultuur, discriminatie, krachtbronnen een rol in de behandeling?
- Wat is de ervaring tav culturele ervaringen met de behandelrelatie? Zijn er uitdagingen?